

Основний Закон держави

28 червня минає 14 років із дня прийняття Конституції України. Це друга за значимістю подія після проголошення незалежності держави Україна. Усім своїм змістом Конституція 1996 року спрямована на забезпечення суверенітету України, становлення її як держави. Вона є прямим і реальним утіленням ідеї державотворення. Це — злет української нації.

Найбільші успіхи українського народу пов'язані з наявністю держави, державності. Протягом цих років триває процес розбудови Української держави. Він розпочався не на порожньому місці, не з нуля. Наш народ має давні традиції державотворення. У нас була Київська Русь із відомим колективним органом управління — віче. Була держава Богдана Хмельницького — з її козацькими радами. Була вільна козацька республіка — Запорізька Січ із виборністю козацької старшини.

Унікальним явищем в історії України, світовій історії взагалі є Конституція 1710 року Пилипа Орлика, яка визначала модель вільної, незалежної держави. Найпередовіша на той час у світі, ця Конституція ніколи так і не була реалізована.

У 20-му столітті Україна шість разів проголосувала свою незалежність, п'ять разів українська державність була загублена. Лише шоста спроба — 24 серпня 1991 року — стала дійсністю, її відрізняє те, що теперішня розбудова держави відбувається в мирних умовах. Незалежна Україна відбулася, відбулася остаточно і безповоротно.

Конституція України 1996 року

визріла на власному національному ґрунті. Але, водночас, увірвала найкращі надбання світової думки. Вона відповідає європейським і світовим стандартам. Прийняття Конституції мало велике значення для визнання України демократичною правовою державою у всьому світі та, передовсім, — у Європі.

Конституція 1996 року зорієнтована на міжнародні стандарти із питань забезпечення прав людини. Від обсягу цих прав значною мірою залежить процес історичної творчості, культурний прогрес суспільства. Духовно бідні люди ніколи не зроблять Україну багатою та щасливою.

У правовій державі формуються громадянське суспільство, якому підкоряється держава. Це забезпечує права і свободи громадян. Тобто, Конституція України виступає основою демократичного розвитку держави.

Сполучною ланкою між громадянським суспільством і державою є політичні партії. Вони мають представляти та втілювати в життя інтереси різних верств населення шляхом участі в органах влади. Причому, демократію не встановлюють декретом, зверху. Демократія стає стабільною, коли при владі знаходиться се-

редній клас. Він є основою євроатлантичної моделі розвитку. Нині прошарок цієї категорії людей в Україні ледве сягає 20% і, порівняно з європейськими стандартами, їх лише умовно можна віднести до середнього класу.

Аксіомою політології є те, що саме малий і середній бізнес — це економічна основа патріотизму і національної самосвідомості. Бо саме він економічно зацікавлений в існуванні могутнього захисника і на внутрішніх теренах, і на міжнародній арені — національної держави.

Конституція захищає національні меншини, дбає про задоволення потреб українців, які проживають за межами держави. Проводиться гармонізація законодавства України з європейським законодавством, із міжнародним правом.

Конституція 1996 року надавала Президенту України надзвичайно великі повноваження. Тому деякі політичні сили для досягнення демократичнішого балансу влади виступили ініціаторами проведення політичної реформи. Основне її завдання вони вбачали у збільшенні повноважень Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України за рахунок повноважень Президента. Закон

про зміни до Конституції було ухвалено 8 грудня 2004 року. Він набрав чинності з 2006 року і ознаменував перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської республіки.

Політична реформа 2004 року призвела не до балансу між різними гілками влади, а до його втрати. Нові реалії потребують внесення змін до Конституції України. Президент України Віктор Янукович 30 квітня 2010 року доручив уряду підготувати до розгляду у Верховній Раді проєкти змін до Конституції України, в якому мають бути враховані зауваження Венеціанської комісії. За даними Українського незалежного центру політичних досліджень, 60% українських громадян підтримують внесення цих змін.

Багато що українському народові слід удосконалювати, робити вперше. Ми — молода держава. Український парламент працює лише 20 років, англійський, наприклад, — 745 років. Сьогодні мова йде про трансформацію, перетворення українського суспільства. У центрі цього повинні знаходитись люди, її потреби та інтереси. Головне — створити умови для самореалізації людини. Цьому повинна слугувати Конституція України.

Микола КОРДОН,
завідувач кафедри історії України
Житомирського державного
університету імені Івана Франка.